

Vävarstaden Borås 1871-1890 Del 1

Nu är jag tillbaka efter ett uppehåll på 14 dagar, på grund av en tids sjukdom. Så nu tar vi nya tag inför hösten med nya inlägg och det kommer fortfarande att bli 4 inlägg per vecka. Bryggarfamiljen Sandwall har betytt mycket för Borås kommunala och ekonomiska historia. Sven Sandwall har också lämnat efter sig ett minnesutkast som skildrar Borås under hans uppväxttid i slutet av 1800-talet. Då låg alla fabriker i Borås längs Viskan. Längst ner i söder danns det år 1889 uppförda kamgarnsspinneriet Göta. Därefter följde det år 1871 anlagda Druvefors väveri. I närheten av Druvefors låg på västra sidan en presenningsfabrik. Där tillkom år 1885 Borås Spinneri AB och ett stycke norrut kom Sundbecks färgeri i en stor gulmålad träbyggnad med Sandwalls bryggeri på andra sidan Viskan. Ytterligare ett stycke åt norr fanns Lundbergs färgeri intill teaterbron Rödlings färgeri och längre norrut Bäcks färgeri. Därefter kom stadens äldsta industriella anläggning Wiskaholms Wäveri ifrån år 1857. På tomten för stadens elektricitetsverk fanns då ett stort garveri, tillhörde den rike garvaren Pettersson, inrymt i en stor hög rödmålad träbyggnad som ursprungligen använd som kronobränneri.

Bredvid brännerigården låg Berglunds färgeri som grundades av Samuel Schwartz eller som även kallades för Schwartzens med Borås första ångmaskin. Längre upp mot norr såg man Vennestens fabrik mellan Viskan och Överlånggatan Tillanders garveri och C.J. Jonssons tryckeri och slutligen det av handelfirman Hagelqvist & CO. I slutet av 1870-talet uppförde Wiskastrands väveri och vid samma tid uppfördes på Norrby gårde Borås mekaniska verkstad och Norrby spinneri. I ett ganska anspråklöst trähus på Allégatan hade stadens första trikåfabrik ursprungligen sina lokaler. Den flyttades senare på 1880-talet till en ny fabrik i en större stenbyggnad vid Söderbro 1. Denna utveckling måste för Borås vidkommande ses i sammanhang med den svenska industrialiseringen. Redan år 1870 var Borås invånarantalet mer än dubbelt så stort som den sammanlagda folkmängden i de närmast intilliggande städerna i det västsvenska bomullstextilområdet. Dessa skillnader förstärktes under 1880-talet då Borås växte samtidigt som folkmängden i grannstäderna Alingsås och Ulricehamn stagnerade. Borås blev genom sin industriella utveckling på 1870- och 1880-talen främst är förknippad med den senare fasen i den svenska textila industrins utveckling, som hängde samman med att vävningen flyttades från hemindustrin till fabrikerna, kom Göteborgs textilindustriella start tidigare. Detta gällde en vidareförädling av den importerade bomullen och att man ersatte i utlandet tillverkat garn med svenskt. Anläggningen av spinnerier i Göteborgs närhet på 1820-talet fullföljdes av uppbyggnaden av textilindustrier inne i Göteborg på 1840-talet, då Rosenlund blev Sveriges största textilfabrik. Det var Göteborg som helt dominerade den västsvenska industrin. På en andraplats kom Borås och utöver dessa två snabbt växande industristäder kunde de västsvenska länen inte uppvisa några påtagliga industriella framgångshistorier. I båda fallen var det i hög grad frågan om uppbyggnaden av en västsvensk bomullsindustri. Även under dessa tid spelade hemindustrin och industrin på landsbygden en viktig roll i den textila produktionen.